

Lausunto Kainuun liitolle: Kainuun maakuntasuunnitelma 2045 ja maakuntaohjelma 2026–2029

Yleiset huomiot

Sotkamon kunta kiittää mahdollisuudesta lausua Kainuun maakuntasuunnitelman 2045 ja maakuntaohjelman 2026–2029 luonnoksista.

Sotkamon kunta pitää tärkeänä, että suunnitelmat perustuvat todelliseen ajantasaiseen tilannekuvaan, kehityspolkuihin, yhteisiin tulevaisuusskenaarioihin ja selkeään visioon. Erityisesti Sotkamo arvostaa kainuulaisten ja sidosryhmien monipuolista kuulemistä sekä nuorten huomioimista valmisteluprosessissa. Koska maakuntasuunnitelma ja maakuntaohjelma ovat pitkänajan ohjaavia asiakirjoja on hyvä huomioida ja muistaa kenelle ne tehdään sekä valmistellaan.

Kainuun maakuntasuunnitelma 2045

Sotkamon kunta pitää maakuntasuunnitelman tavoitteita pääosin kannatettavina ja linjauksia tarkoituksenmukaisina. Sotkamon kunta näkee tärkeäksi, jotta maakuntasuunnitelma tunnistaa ja huomioi Kainuun laajan pinta-alan, kuntien eroavaisuudet sekä ominaispiirteet, monimuotoisen maaseutuympäristön ja rajaseudun erityispiirteet.

Kolme tärkeintä aluetta Sotkamon näkökulmasta ovat saavutettavuus, matkailualan monipuolinen kehittäminen ja kaivannaisalan ekosysteemin kehittyminen entistä laajalaisemmaksi.

Tie-, rata-, lento- ja laajakaistayhteyksien kehittäminen ovat välttämättömiä saavutettavuuden varmistamiseksi ja kehittämiseksi tulevaisuudessa. Sotkamon kunta näkee erityisesti raideliikenteen kehittämisen avaintekijäksi liikkumisessa. Tällä oikein toimien varmistetaan elinkeinoelämän, henkilöliikenteen, matkailun, huoltovarmuuden ja sotilaallisen liikkuvuuden tarpeet pitkälle tulevaisuuteen. Väestörakenteen haasteisiin tulee vastata toimilla, jotka houkuttelevat erityisesti työikäisiä ja lapsiperheitä alueelle sekä vahvistavat koulutuspolkuja ja työelämän laatua. Näitä kaikkia tukee saavutettavuuden parantaminen.

Vuokatin ja samalla koko Kainuun matkailun kehittäminen ovat Sotkamolle keskeisiä elinvoimatekijöitä. Kotimaan matkailun lisäksi Vuokatista on kehittymässä kansainvälinen matkailukeskittymä. Matkailun kehittäminen tukee koko Kainuun vetovoimaa, aluetaloutta ja työllisyyttä. On tärkeää, että matkailun kasvun edellytykset – kuten saavutettavuus, palvelutaso, investointien mahdollistaminen huomioidaan maakunnan kehittämisen painopisteissä. Tätä on tuettava koko Kainuun yhteisellä matkailustrategialla ja DMO-toiminnalla.

Kainuun maakuntaohjelma 2026–2029

Maakuntaohjelma tarjoaa Sotkamon näkökulmasta hyvät lähtökohdat koko maakunnan kehittämiseksi. Sotkamo korostaa erityisesti matkailun, saavutettavuuden ja kaivannaisteollisuuden painotuksia sekä kuntien erityispiirteiden huomioimista osana Kainuun kokonaisuutta.

Sotkamo esittää, että kaivannaisteollisuuden ekosysteemin kehittäminen huomioidaan vahvemmin ja läpileikkaavammin kehittämisteemoihin. Seurantaindikaattoreissa tulee huomioida myös pienempien kuntien näkökulmasta merkitykselliset mittarit, kuten matkailun kehitys, maaseutualueiden väestökehitys ja palvelujen saavutettavuus.

Rahoituskehys ja Kainuun strateginen asema EU:n tulevassa ohjelmakaudessa

Maakuntaohjelmassa tulee tunnistaa Kainuun rahoitusaseman vahvistaminen suhteessa Euroopan unionin uuteen rahoituskehykseen 2028–2034. Kainuu on syytä profiloida alueeksi, jossa vihreän siirtymän, turvallisuuden ja omavaraisuuden tavoitteet kytkeytyvät selkeästi EU:n rahoitusinstrumentteihin ja tulevan kauden painopisteisiin.

Valtioneuvoston tulevaisuusselonteossa on tunnistettu julkisen talouden rahoitusaseman heikkeneminen merkittäväksi muutostekijäksi, joka vaikuttaa aluekehityksen edellytyksiin ja hyvinvointiyhteiskunnan kestävyYTEEN. Tämä tekee ulkoisen rahoituksen tehokkaasta hyödyntämisestä erityisen tärkeää Kainuussa.

Kainuu ei ole vielä täysimääräisesti hyödyntänyt EU:n tarjoamia rahoitusvälineitä, kuten InvestEU-, Horizon Europe- ja Digital Europe -ohjelmia. Maakuntaohjelmassa on tärkeää määritellä, miten nämä kytketään alueen tavoitteisiin ja millaisin toimenpitein rahoitusosaamista ja hankkeiden koordinoitua vahvistetaan.

Rahoituskehysnäkökulma tulisi näkyä ohjelmassa konkreettisesti:

- selkeinä toimenpiteinä rahoitusedellytysten vahvistamiseksi,
- tavoitteena korkea EU-rahoituksen hyödyntämisaste,
- mittareina, joilla seurataan ulkoisen rahoituksen vaikutuksia alueen elinvoimaan.

Näin rahoituskehys muodostuu Kainuun strategisen kehittämisen välineeksi, joka tukee maakunnan omia tavoitteita, vahvistaa resilienssiä ja vastaa tulevaisuusselonteossa tunnistettuihin taloudellisiin muutostekijöihin.

Kehittämisteemat Sotkamon näkökulmasta

1. Osaava ja ilmastoviisas Kainuu:

Kestävän ja vastuullisen matkailun kehittäminen ja varautuminen kasvavaan kv-matkailuun. Puhtaan teknologian (kaivannaisteollisuus) osaamisen vahvistaminen, koulutus- ja tutkimusyhteistyö sekä vähähiiliset ratkaisut, jotka tukevat kestävä kasvua sekä Euroopan omavaraisuutta esimerkiksi harvinaisissa maametalleissa.

2. Turvallinen, saavutettava ja vetovoimainen Kainuu:

Liikenne- ja digiyhteyksien parantaminen, matkailun ja muu elinkeinoja saavutettavuuden kehittäminen. Erityisesti ratayhteyksien kehittäminen sekä lentoliikenteen turvaaminen.

3. Hyvinvoiva ja tasa-arvoinen Kainuu:

Palveluiden saavutettavuus koko maakunnassa, erityisesti ikääntyvän väestön ja maaseutualueiden tarpeet huomioiden. Kulttuurin ja liikunnan mahdollisuuksien tukeminen sekä maakunnan sisäisen matkailun ja vapaa-ajan viettämisen mahdollisuuksien kehittäminen.

Sotkamon kunta
Kunnanhallitus